

Euskipte gemenföres i Sandby 1821. Bystämma före-
kommer i Sandby och Blåstorp, båda belägna i Borby
socken. Sandby har äldermann, som väljes på ett år.
Tidigare, kanske ända från före utflyttningen, valdes
äldermannen på två år. Protokoll förs över varje älde-
mannagille åtminstone sedan 1850 och förvaras i arkivet
i Sandby. Byrskrin med byhandlingar finns i Sandby
skola. På byhuset, som är från 1855, iuris tas varje äl-
dermans namn. Det användes numera inte.

Vid äldermannsgillet samlas man klockan 4 på efter-
middagen och blir då först bjudna på "malörtobak". Mellan
middagen och krällsmaten, vilken serveras o. klockan 9,
hålls bystämma. Vid julehösten, som serveras fram på
småtimmarna, utses den nye äldermannen.

På 1870-80-talen mätglades jorden, men man sluta-
de åter med detta, när konstgröningen kom i handeln.
Före 1894, då sockerbeterna infördes, hade man åttor-
skiftesbruk, sedan övergick man till rjuskiftes. Växt-

följden blev då: heltråda, höstsäd (mer råg), rotfrukter
och potatis, korn, två års vall, havre, blandsäd. På 1920-
talet kom fröodlingen i gång. Först o. 1915 började man
att effektivt dräka jorden. Diverse föreningar inom lant-
bruket har bildats, men de har inte ersatt det gamla
byalaget. O. 1900 startades en tröskförening (tröskan drevs
med ånglokomobil), o. 1910 en hingstförening, som nu
har upphört, och o. 1925 en tjurförening. Gårdarna
ägo fiskerättigheter vid havet, men de arrenderades
av yrkesfiskare. Särskilt fiskade man lax och torsk.

På 1930-talet övergick många människor till
industriarbete, bl. a. i Malmså (t. ex. Kockhus skepps-
byggeri). 1947 upplöstes genom lag statorsystemet.
Tidigare hade statorna delvis blivit avlönade in va-
tare, t. ex. med brödsäd, fodersäd, potatis och bränsle.
O. 1900 upprättade Ernst Landelin en handelsbod.

Efter 1850-talet byggde man inte "klinelius"
längre. De nya byggnaderna uppfördes av råsten medan

vanligtvis
den? från
lantbrukar-
hem?

den gamla planen bibelstalls. Dock byggdes redan 1838
boingshuset i den gamla gårdens (nu rivna) i S. S. hem
av trästen. I mitten av 1800-talet byggdes längan om
av tegel. Teglet murades in i en bjälkströmma ("tavel-
vägg" eller "stolparvägg"). O. 1910 byggdes "nya hem".
Konsulent Ekerot i Kristianstad var den drivande
kraften.

I "storstugan" möblerades med fällbord och bänkar
i hörnet. Möblerna målades ofta i allmogersstil. "Lill-
stugan" var även sovrum. Övriga rum var "finsrum".

O. 1900 blev det modernt att slå ut väggen
mellan stor- och lillstugan. "Folkstugan" var ursprung-
ligen i köket, senare blev den inredd i ett särskilt
rum, där följde åt. Fram på 1900-talet skaffade
man sig nya möbler, t.ex. hel matsalsmöbel och
sängkammarmöbel.

Vägarna har undergått stora förändringar. Tidigare
lagades vägar av lastbilar med sten, som

- var är-
delat för
något

x en plan
behövdes

drängarna fingo knacka på vintern. Ännu sedan vägdistriktet övertagit vägarna lagades de privat och ansvarades av länsmannen. Sandbyborna hade delvis väglagnings skyldigheter i Hammenting. Den forna byvägen, som går mellan Borby och kustvägen, ändrades 1931 till landsväg. By stämman bestämmer över fyra byvägar, som jordägarna ännu själva lagar. "Gunnar" viktoria "vagnarna" i början av 1900-talet kom i bruk åkte man i gul åkravn och i charabang.

På slutet av 1800-talet har det funnits allmän dansbana i "Gistors stjärna". Dans ordnades då vid pingst och vidsommars samt vid bröllopfesten och "slut festen" (i början av december). Det fanns två dansbanor på vilka en dans kostade fem resp. tio öre. Johan Glifberg's familj i Gistors äger dansbanan men arrenderar ut den.

Flera personer prenumererade tidigare på en tidning, vilken utgjordes av "Ystad's Allehanda" eller av

— ??

"Gimbrishamnshbladet" (nu upphörd). Numera läses även "Sydsvenska Dagbladet" och "Skånska Dagbladet".

Nya skolläroverket är byggt på 1880-talet. En lärarinna undervisade två klasser i småskolan och en lärare fyra klasser i folkskolan. En äldre skola fanns före denna. Många lantbrukarpojkar besökte folkskolor, t.ex. Hoilau, Önnertad och "Toruäs" i Skillinge (nu nedlagd). Kyrkostyrelsen i Borrbj höll husförhör, men upphörde därmed omkring sekelskiftet. Väckelserörelsen har inte spelat någon väsentlig roll.